

BIULETYN INFORMACYJNY

STOWARZYSZENIA ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ W BIAŁEJ PODLASKIEJ

Nr.4.

S I E R P I E N

1990 r

Szanowni Czytelnicy !

Zgodnie z uprzednią zapowiedzią, podejmy program uroczystych obchodów 70 Rocznicy zwycięskiej Bitwy Warszawskiej, stoczonej przez żołnierzy polskich z bolszewicką nawałą 15 sierpnia 1920 roku. Uroczystości w Białej Podlaskiej odbędą się 12 sierpnia br /niedziela/.

Program uroczystości :

godz.10,00 - W kościele św.Antoniego /ul.G.Narutowicza/ odprawiona zostanie Msza św. w intencji żołnierzy polskich poległych w walkach z wrogiem o wolność i niepodległości Ojczyzny w latach 1918 - 1921.

/ O godz.9,45 przy kościele św.Antoniego nastąpi zakończenie Biegu Patrolowego. Po Mszy św. odbędzie się złożenie wienców i wiązanek kwiatów przy Podlaskim Żołnierskim Epitafium./

godz.11,30 - Parada orkiestry wojskowej na placu Wolności.

godz.12,00 - Sesja popularno - naukowa poświęcona wydarzeniom historycznym z okresu lat 1918 - 1921 w sali Muzeum Okręgowego /park miejski/ oraz otwarcie okolicznościowych wystaw związanych tematycznie z tym okresem /Muzeum Okręgowe i Wojewódzka Biblioteka Publiczna/. W sali Miejskiego Domu Kultury przy ul.Stacyjnej czynna będzie wystawa pn. "Miejsca Pamięci Narodowej na Podlasiu".

godz.14,00 - Spotkanie uczestników uroczystości z Dowództwem miejscowej Jednostki Wojskowej.

godz.16,00 - Wieś KOBYLANY k/Terespola nad Bugiem. Uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej walki żołnierzy 34 pp z Niemcami w lutym 1919 roku.

/godz.16,00 - Początek imprez rozrywkowych w parku miejskim przy ul. Warszawskiej. W programie imprez przewidziane są ~~konc~~ występy połączonych chórów oraz artystów scen warszawskich.

Od godz.17,00 - dyskoteka w muszli koncertowej parku miejskiego//.

Zarząd Koła w Białej Podlaskiej

Z historii walk 1920 roku na Podlasiu
=====

Wydarzenia związane z wojną polsko - sowiecką okresu lat 1919 - 1921 a szczególnie przebieg walk żołnierzy polskich z oddziałami Armii Czerwonej nad Bugiem i w okolicach Białej Podlaskiej w pierwszej połowie sierpnia 1920 r należą do faktów historycznych, dzisiaj już mało znanych lub zupełnie nieznanymi mieszkańcom naszego regionu. Nieznane są również w pełni zasadnicze przyczyny rozpoczęcia wojny polsko - sowieckiej wiosną 1919 roku a zakończonych podpisaniem 18 marca 1921 roku w Rydze polsko - sowieckiego traktatu pokojowego, ustalającego m.in. wschodnie granice naszego kraju. Fakty te godne są przypomnienia i zachowania w pamięci tym bardziej, że na cmentarzach w Białej Podlaskiej i Radzynie Podlaskiej oraz w kilku nadbużańskich miejscowościach naszego województwa /m.in. w Dobratyczach, Kuśawce, Pratulinie, Janowie Podlaskim/ są bezimiennie, indywidualne i zbiorowe żołnierskie mogiły z tamtych lat.

Ukazanie, chociażby w zarysie, ogólnej i istniejącej wówczas sytuacji politycznej oraz zasadniczych przyczyn wojny polsko - sowieckiej, ograniczają niewielkie ramy objętościowe naszego Biuletynu. Dlatego też możemy przedstawić, w znacznym jednak skrócie, przebieg walk stoczonych na Podlasiu w początkach sierpnia 1920 r a poprzedzających Bitwę Warszawską 15 sierpnia 1920 roku. Jednak bezspornym jest fakt, że wojnę polsko - sowiecką spowodowały: zagrożenie naszej niepodległości i obrona wschodniej granicy odradzającej się po latach niewoli i zaborów Rzeczypospolitej Polskiej.

- - -

W pierwszych dniach sierpnia 1920 roku oddziałom Armii Czerwonej, po zajęciu Brześcia nad Bugiem, udało się przeprawić przez Bug w okolicach Konstantynowa i Janowa Podlaskiego. Wówczas przeciwko bolszewikom wystąpiły w zdecydowanej opozycji i kontratakach wielkorosjskie pułki polskiej piechoty. 55 Poznański Pułk Piechoty ruszając do przeciwnastarcia wstępny sukces zdobył Konstantynów i następnie po osłabionym zaskoczeniu bolszewików wyparł ich z Janowa Podlaskiego. 56 wielkorosjski Pułk Piechoty po zajęciu przedmościa wsi Gnojno przez okres od 1 do 6 sierpnia 1920 r utrzymywał w swych rejonach ważną przeprawę przez rzekę Bug, odpierając nieustanne ataki ~~kr~~ przeciwnika. Prawe skrzydło tego pułku osłaniał 58 Pułk Piechoty na mocno trzymanych pogotyjach obronnych nad Bugiem w rejonie wsi Bubeł Stary. W krytycznej sytuacji, wobec zagrożenia Białej Podlaskiej a tym samym drogi odwrotowej oddziałów polskich, walczących jeszcze w rejonie Brześcia na wschodnim brzegu Bugu - generał Władysław Sikorski rozkazał dowódcy batalionu zapasowego 34 Pułku Piechoty,

stacjonującego w Białej Podlaskiej, wystawienie dwóch kompanii piechoty i plutonu karabinów maszynowych, celem zatrzymania bolszewików na rzece Klukówce /Białce/ do czasu przybycia odwód poleskiej grupy operacyjnej. Dowództwo nad tymi wydzielonymi oddziałami powierzono porucznikowi Janowi Sokołowskiemu.

W dniu 3 sierpnia 1920 roku o godzinie 3,00 rano żołnierze polscy pod ~~XXXX~~ dowództwem por. J. Sokołowskiego podjęli bezpośrednią walkę z przeciwnikiem nacierającym na Białkę, Kozulę i Cici-bór Duży. Kilkakrotne ataki wroga odparto ogniem karabinów maszynowych i baterii alarmowej 9 pal-u. Po pokucniu wydzielony oddział 34 pułku piechoty wspierany batalionem 32 pułku piechoty przeszedł do energicznego przeciwnatarcia, uwieńczonego pełnym sukcesem. Wróg ponosząc dotkliwe straty /ponad 100 jeńców i 4 karabiny maszynowe, nie licząc zabitych i rannych/ zmuszony został do odwrotu za Bug. W pościgu z a wrogiem żołnierze polscy dotarli do rzeki Bug i zajęli pozycje obronne na odcinku Derżo - Pratulim - Łęgi - Krzyczew. Straty batalionu zapasowego 34 pp w walkach w rejonie Białej Podlaskiej były następujące: 4 poległych i 16 rannych.

W tym samym czasie, tj w pierwszych dniach sierpnia 1920 w walkach obronnych przy utrzymaniu fortów brzeskiej twierdzy zaciekle boje toczyli żołnierze polscy z dwóch pułków Strzelców Podhalańskich i 32 pułku piechoty. Po walkach w twierdzy Podhalańczycy z 1 i 2 pułku obsadzili linię obrony rzeki Bug na odcinku wsi Ogrodniki-Kostomłoty. Wkrótce nastąpiło przegrupowanie oddziałów polskich walczących nad Bugiem i na Podlasiu. Batalion zapasowy 34 pp wykonał marsz odwrotowy przez Białą, Międzyrzec Podlaski do Łukowa, by 9 sierpnia opuścić Łuków transportem kolejowym, skierowanym do Pabianic. Tam batalion dołączył do macierzystego pułku. 32 pp marszem odwrotowym dotarł do Dęblińska. Dwa pułki Strzelców Podhalańskich, które broniły linii rzeki Bug do 7 sierpnia 1920 r zostały wycofane za rzekę Wieprz.

W niedługim czasie, bo już 16 sierpnia 1920 r, po Bitwie Warszawskiej Strzelcy Podhalańscy zdobyli Kock a następnie Łuków i Siedlce, dochodząc w szybkim zwycięskim marszu do Białegostoku i Grodna. Oddziały 32 pp po kontrofensywie z nad Wisły dotarły pod Ostrołękę i skierowane zostały do Brześcia, by po krótkim postoju w okolicy Konia nad Bugiem w brawurowym ataku zdobyć Kamieniec Lit. i Prużanę. Wielkopolskie pułki piechoty już 16 sierpnia były w pościgu za cofającymi się oddziałami Armii Czerwonej. 17 sierpnia 1920 r po dwukrotnym przełamaniu oporu wroga wkroczyły do Mińska Mazowieckiego i ścigały przeciwnika w kierunku Siedlec. Armia Czerwona opuściła Białą Podlaską bez walk w szybkim odrocie do Brześcia i dalej na Polesie. W pierwszych dniach września 1920 roku z Pabianic przybył do Białej Podlaskiej 34 pułk piechoty. Po reorganizacji i uzupełnieniu stanu liczebego do około 3.000 oficerów i szeregowych, pod koniec września pułk został skierowany na front.

KOMUNIKATY - WIADOMOŚCI:

Rudno /gmina Milanów/ W pięćdziesiątą rocznicę męczeńskiej ~~xxxix~~ śmierci 50 mieszkańców wsi Rudno /dawny powiat radzyński/, zamordowanych przez Niemców w zbiorowej egzekucji 30 maja 1940 r w lesie Planta odbyły się uroczystości religijno - patriotyczne z licznym udziałem duchowieństwa i mieszkańców Podlasia. Biskup Jan Mazur koncelebrował Mszę św. i poświęcił krzyż oraz obelisk z tablicą pamiątkową ku czci ofiar niemieckiej zbrodni.

Leśna Podlaska W tym roku, już po raz jedenasty, jak zwykle w trzecią niedzielę lipca, w Sanktuarium Maryjnym oo. Paulinów zgromadzili się weterani walk o niepodległość z podlaskich oddziałów Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich oraz Wojska Polskiego, Polek ckich Sił Zbrojnych na Zachodzie Europy i organizacji "Wolność i Niezawisłość". Uroczystą Mszę św. koncelebrował ks. biskup Zbigniew Kraszewski - duszpasterz kombatanów, który poświęcił krzyż umieszczony przy tablicach, upamiętniających bohaterką śmierć mieszkańców Podlasia rozstrzelanych przez Niemców 17 grudnia 1943 roku w Leśnej Podl. Tego samego dnia w godzinach popołudniowych ks. kanonik Roman Soszyński, przy zbiorowej mogile partyzantów z oddziału mjr "Zenona" /leśny trakt ze wsi Janówka do wsi Leszczenka/ odprawił połową Mszę św. w intencji poległych.

Podlaskie Łokniarskie Epitafium w Białej Podlaskiej: W terminie do 10 sierpnia br nastąpi zakończenie drugiego etapu prac przy Epitafium. Przybędzie 16 nowych tablic pamiątkowych. Realizacja trzeciego etapu projektowana jest w terminie do 30 października br. W związku z tym założenia i wpłaty kolejnych fundatorów tablic przyjmowane są w sierpniu i do połowy września br. Zarząd Koła informuje, że do dnia dzisiejszego wykonano przy Epitafium następujące prace: pokryto zadaniem muru omentarna kościelnego blacha miedziana, ułożono chodnik z płytek betonowych i ustawiono ławki.

W P R Y P I E : C J A. Zarząd Koła ma poważne trudności związane z właściwym przygotowaniem kompletu dokumentów, niezbędnych do uzyskania przez członków Koła uprawnień kombatanckich. Dokumenty: kwestionariusz, oświadczenia świadków i życiorys - składane przez członków Koła są sporządzane niewłaściwie/niedokładnie/ i posiadają zastrzeżenie natury merytorycznej, co uniemożliwia właściwe i terminowe przekazanie tych dokumentów odpowiednim władzom / Zarząd Okręgu, Zarząd Główny i Min. Pracy i Polityki Socjalnej - Biuro do Spraw Kombatanów/. Uniemożliwia również weryfikację członków Koła nie posiadających uprawnień kombatanckich.

Biuletyn redaguje: Komisja Historyczna. Nakładem Zarządu Koła Stow. ~~xxxxxx~~ Łokn. AK w Białej Podlaskiej.